

A HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum Képzőművészeti gyűjteményének 3560/00011 számú pályázati beszámolója

A Nemzeti Kulturális Alap Közgyűjtemények Kollégiuma pályázatán a HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum Képzőművészeti gyűjteménye számára megítélt támogatás eredményeként 21 darab az első világháborút megörökítő festmény nyerte vissza eredeti állapotát. A restaurálás költségvetése 874.395 Ft, melyből az NKA 700.000 Ft-ot vissza nem térítendő támogatásként folyósított.

A restaurálási munkát Csűrös Orsolya és Kontur Kata okleveles festőrestaurátorok végezték el.

A közel 27.000 darabos Képzőművészeti gyűjtemény XX. század eleji művei közül messze kiemelkedik az első világháborús időszak alkotásainak csoportja.

A világháború az írók mellett a képzőművészeket is hadiszolgálatba állította: 1914 és 1918 között több mint kétszáz magyar művész teljesített szolgálatot a különböző hadszíntereken. A hadügy még a harcok kezdetén létrehozta a Sajtóhadiszállás (Kriegspressequartier) keretei között a Művészcsoportot (Kunstgruppe), hogy a riporterek, írók tudósításai mellett a hadieseményeket a képzőművészek is megörökítsék. Számos híres, és ma már kevésbé ismert festő járta a frontokat és készített rajzokat, vázlatokat, illetve festményeket, amelyeknek egy részét kötelezően a Képgyűjtő-állomásnak (Bildersammelstelle) kellett átadniuk. A beszolgáltatott alkotások válogatás után hadikiállításokon vettek részt. De nem csak a Kunstgruppe tagjai, illetve hivatásos művészek rajzoltak a frontokon, a harcoló katonák közül is sokan megörökítették élményeiket. E tevékenység nyomán igen gazdag és változatos anyag maradt az utókorra.

A kiválasztott 21 darab festményen keresztül be tudjuk mutatni a hadszínterek mindennapi életét, a katonák „hétköznapijait” a fronton.

A lövészárók a gyalogsági fedezékek legegyszerűbb fajtája, mely a gyalogsági és tüzérségi lövedékek ellen is védelmet nyújt. Az első világháború során a lövészárók-hadviselést az Antant és a Központi hatalmak hadseregei is alkalmazták: lövészárkokkal, bunkerekkel és szögesdrótokkal védelmi rendszert építettek ki. Kövér Gyula alkotásán látjuk a szögesdróton túli senki földjét, ami az új élet reményével tölti el a háborúban megfáradt katonát. Cserna Károly a 32. gyalogezred állásait mutatja be Zagorzenál (Lengyelország). A festményről valóságos képet kaphatunk a törött vonalvezetésű lövészárokról. Erre azért volt szükség, hogy a lövészárók egyik pontján betörő ellenséges katonák oldalazó tűzzel ne tudják támadni az árok szomszédos részeit védő katonákat, valamint ha egy tüzérségi lövedék éppen a lövészárókban robbant fel, a kirepülő repeszek is csak az árok egy kis részén okoztak sebesüléseket. Vidovszky Béla festményein már a lövészárók belsejét is tanulmányozhatjuk: az ellenség felőli oldalt nevezték mellvédnek. Itt került kialakításra a löpad, erre fellépve tüzelhetek a katonák. A képeken látszik, hogy a mellvédeken réseket építettek ki, ezeken keresztül figyelték az ellenséges haderő mozgását.

Fedezék gyanánt a sziklás terepen kavernákat építettek, amelyekben a tisztek s legénység addig tartózkodtak, míg rájuk lövészárók szolgálatra sor került. Lakatos Artúr alkotásán egy ilyen életkép figyelhető meg.

A tüzérség elsődleges feladata a gyalogság mint fő fegyvernem támogatása volt támadásban és védelemben is. A lövegek lőtávolságának növekedésével a tüzérség a tüzelőállásait jóval hátrébb vonták. Vidovszky Béla festményén egy honvéd tüzérségi megfigyelőt láthatunk.

A harcoló csapatokat élelemmel és lőszerrel a trén (vonatcsapatok) látták el. Az ő feladatuk volt a nem napi rendszerességgel szükséges anyagok szállítása. Vörös Ernő

festményén egy ilyen sátoztáort jelenít meg az északi harctérről. A harcvonaltól távolabb levő kép nyugalmat áraszt, a lovak békésen legelésznek, a katonák pedig mosás után teregetik ki a ruhákat. Ez a jelenet szöges ellentétben van a tényleges szituációval, az első világháború frontharcaival.

Halász-Hradil Elemér festménye az Úz-völgyében örökít meg egy sátoztáort. Kövér Gyula pedig Strypa partján ábrázolja a tüzérség vonatát.

Az élelmet az első vonalak mögött készítették, és innen szállították előre napi rendszerességgel a harcolóknak. A konyhákban a legénység részére meleg reggelit, kiadós ebédet (leves, hús, főzelék), valamint vacsorát (hús és főzelék, tészta) és szükség esetén meleg italt (teát) készítettek. Viski János festményén ételoszlást láthatunk egy 1909M mozgókonyhából. Deli Antal pedig az ezredtörzs legénységi konyháját jeleníti meg 1917-ből.

A szerbiai hadifogolytelepek az ország keleti részében, főként Nis környékén (és délebbre, a hegyek között) alakultak ki, minden rendszer nélkül, az ingyen emberi munkaerő felhasználásának szükségletei szerint. Szöllösy Aladár festménye a Nis-i tisztii hadifogolytáort ábrázolja.

Bár a motorizáció megjelent a XX. század elején a hadseregben, a lovak és a málhásállatok továbbra is a hadseregek alapvető mozgatóerői maradtak. Bernáth Sándor festménye mosolyt csal az arcunkra, amelyen a század pónilovát ábrázolja.

A hadigazdaságra átállított ipart egyre jobban sújtotta a nyersanyaghiány. Ennek pótlására a háború egész időtartama alatt begyűjtötték a fémből készült tárgyakat, egy ilyen jelenetet láthatunk Bernáth Sándor festményen.

A művészek alkotásain megjelenik a közvetlen frontvonal, a harctér is.

Basch Árpád az 1915 nyarán, az orosz betörés folytán az uzsoki szorosban felrobbantott, Csorbadombi vasúti viadukt betonpillérének maradványait ábrázolja.

Halász-Hradil Elemér 1916-ban az éppen harcba induló katonákat mutatja be.

1917-es évből Bernáth Sándor Lángszórós katonák ellenséges tűzben című festményét mutatjuk be. A makói születésű feltaláló Szakács Gábor egyik legjelentősebb haditechnikai találmánya a lángszóró volt. A támadásban és védelemben egyaránt jól használható lángszóró alkalmazásának nagy erkölcsi hatása a pánikszerű félelemben nyilvánult meg. Égő folyadékot (benzol, kátrány, olaj keverék) 25-60 méter távolságra volt képes kilövellni nitrogéngáz segítségével, a tűzfészek mellett körülbelül 1000 C° hőt adott.

A Vittorio Venetó-i csata az utolsó ütközet az olasz hadszíntéren, mely az osztrák-magyar haderő összeomlásához és a november 3-i padovai fegyverszünet aláírásához vezetett. Vidovszky Béla festményén sebesült katonák várják a vöröskeresztes vonatot 1918 októberében.

2013. október 18-án „Háborús hétköznapiok” Válogatás a Hadtörténeti Múzeum Képzőművészeti gyűjteményének első világháborús anyagából címmel nyílt meg kiállításunk. A tárlatot Kőnig Frigyes Munkácsy Mihály-díjas magyar festő- és grafikusművész, a Magyar Képzőművészeti Egyetem tanszékvezetője nyitotta meg.

A kiállítás 2014. február 15-ig látogatható.

Képek a megnyitóról

Képek a kiállításról

Bernáth Sándor: „Az ezred pónilova” című festményének restaurálási dokumentációja

A festmény adatai:

Alkotó: Bernáth Sándor
A mű címe: Az ezred pónilova
Mérete: 56 x 69 cm
Technikája: olajfestmény
Hordozója: vászon
Ipsz.: 2323/Kp
Órzási helye: Hadtörténeti Intézet és Múzeum (1014 Bp., Kapisztrán tér 2-4.)

A festmény állapotának felmérése átvételkor:

A festmény felülete erősen szennyezett, a lakkréteg besárgult. A kép széle mentén a festékréteg megkopott. Több helyen a vászon benyomódott. A hordozó enyhén megereszkedett, behullámosodott. (1. kép)

A festmény vakkeretre van felfeszítve, mely szerkezetileg jó megtartású, ékelhető.

Restaurálás menete:

Tisztítás

A festmény szennyeződését, és a lakkréteget felületaktív anyaggal oldottam le. (2. kép) A hátoldalt portalanítottam.

A vászon sérüléseinek megszüntetése

A vászon kisebb deformációit nedvesítéssel, vasalással, préseléssel szüntettem meg.

Tömítés

A festékhiányokat fehér, krétás tömítőmasszával kitömítettem (3. kép), majd akril, és akvarell alapú festékekkel aláfestettem.

Lakkozás, esztétikai helyreállítás

A festményt terpentinben oldott dammárgyantával lakkoztam többször, majd csökkentett olajtartalmú olajfestékekkel kiretusáltam a festményt. Száradás után védőlakkréteggel (Talens) láttam el. (4. kép)

Budapest, 2013. szeptember 2.

1. Átvételi állapot

2. Tisztítóablak

3. Feltárt, és tömített állapot

4. Kész állapot

Bernáth Sándor: „A harangok is fémöntőhelyre indulnak” című festményének restaurálási dokumentációja

A festmény adatai:

Alkotó: Bernáth Sándor
A mű címe: A harangok is fémöntőhelyre indulnak
Mérete: 69 x 56 cm
Technikája: olaj
Hordozója: vászon
ltsz.: 0301/Kp
Őrzési helye: Hadtörténeti Intézet és Múzeum

A festmény állapotának felmérése átvételkor:

A festmény felső részén látható, hogy a vakkeret erősen benyomódott a vászonba. (1., 2. kép) A festékréteg több helyen is elválik a hordozótól, töredezik, pereg (főleg az égbolton, a fák lombjai közt és a ház falán látható). (3., 4. kép) Szinte az egész felületen légy piszok, illetve elvétve, kisebb lakkmegfolyás figyelhető meg. (5. kép)

Restaurálás menete:

Tisztítás:

A tisztítást megelőzően több helyen is szükséges volt a pergő, töredezett festékréteg rögzítésére, amelyhez Lascaux-t (4176) vizes diszperziós oldatát használtam. Ezt követően próbatisztítást végeztem, melyhez a legoptimálisabbnak a zsíralkohol-szulfát bizonyult, mely a felületi szennyeződés mellett a lakkréteget is oldotta (6. kép). A világosabb részekenél, főleg az égbolton szalmiákszesz megfelelő arányú vizes oldatára is szükség volt.

Préselés:

Azokon a helyeken, ahol a vakkeret benyomódott a vászonba, a hátoldalt benedvesítettem, majd lepréseltem.

Tömítés:

A felületi kisebb, nagyobb hiányosságokat fehér tömítőmasszával pótoltam ki. (7. kép)

Lakkozás, esztétikai helyreállítás:

A tömítések retusként megfelelő akvarell festéket használtam, majd a festmény felületére dammár lakk és lakkbenzin 1:1 arányú keverékét hordtam fel ecsettel, majd az ezt követő retusálást csökkentett olajtartalmú olajfestékekkel végeztem, melyet a lakkal azonos, kevés lakkbenzinnel hígított festőszerrel vittem fel. A művelet folyamán beilleszkedő retust alkalmaztam. (8. kép)

Budapest, 2013. szeptember 1.

1. Átvételi állapot

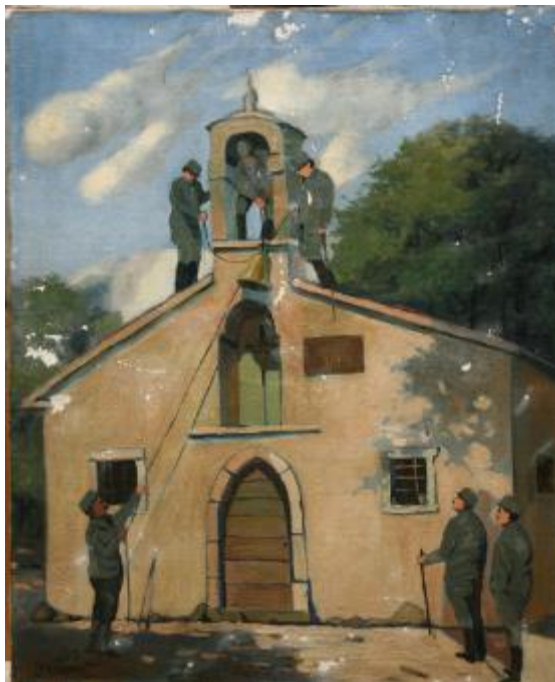
2. Átvételi állapot (részlet)

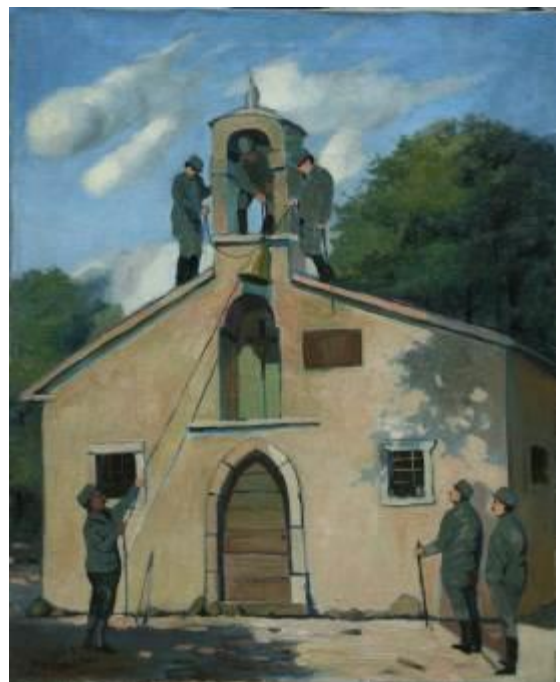
3. – 4. – 5. Átvételi állapot (részlet/ baloldal – közép – jobboldal)

6. Tisztítóablak

7. Tisztított, tömített állapot

8. Kész állapot

Bernáth Sándor: Lángszórós katonák című festményének restaurálási dokumentációja

A festmény adatai:

Alkotó: Bernáth Sándor
A mű címe: Lángszórós katonák
Mérete: 31,5 x 45,5 cm
Technikája: olaj
Hordozója: karton
ltsz.: 2107/Kp
Órzási helye: Hadtörténeti Intézet és Múzeum

A festmény állapotának felmérése átvételkor:

A festmény szélei, illetve a sarkoknál szakadozott, meggyűrődött a karton (1. kép). A hordozó erősen vetemedett. A festékréteg vékonyan felhordott, az alapozás is hiányos, helyenként az alapozással együtt perog a festékréteg. A kép felülete szennyezett, kopott. (3. kép)
A hordozó a felső részén, közepén hiányos, sérült (2. kép).

Restaurálás menete:

Tisztítás:

Első lépésként, még a tisztítás előtt, néhány helyen szükség volt a pergő festékréteg rögzítésére, amelyhez Lascaux-t (4176) vizes diszperziós oldatát használtam. Majd ezután tisztítópróbát végeztem és a leoptimalisabb tisztítószernek felületaktív anyag bizonyult, mely kíméletesen oldotta a szennyeződések (4. kép), megvédve a vékonyan felhordott, gyengén kötött festékréteget.

Préselés:

Mivel a hordozó erősen vetemedett volt, szükség volt többszöri préselésre, melyet a hátoldalról való benedvesítés, illetve nátrium-tetraboráttal való beitatás előzött meg, ami savtalanítja a kartont.

Az utolsó préselés után a karton szakadozott, meggyűrődött széleit vinil-acetát alapú Palma Fa ragasztóval rögzítettem vissza a helyükre.

Tömítés:

A karton hiányos részeit kiegészítettem, tömítettem, melyhez szintén Palma Fa ragasztót kevertem össze egy kevés finom faforgáccsal. A többi felületi hiányosságot tömítőmasszával egészítettem ki.

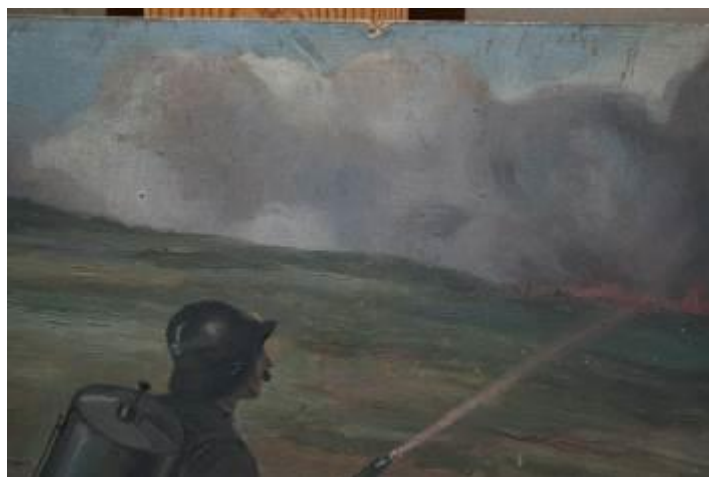
Lakkozás, esztétikai helyreállítás:

A tömítések retusként megfelelő akvarell festéket használtam, majd a festmény felületére dammár lakk és lakkbenzin 1:1 arányú keverékét hordtam fel ecsettel, majd az ezt követő retusálást csökkentett olajtartalmú olajfestékkel végeztem, melyet a lakkal azonos, kevés lakkbenzinnel hígított festőszerrel vittem fel. A művelet folyamán beilleszkedő retust alkalmaztam.

Budapest, 2013. szeptember 1.

1. Átvételi állapot

2. – 3. Átvételi állapot (részlet)

4. Tisztítópróba

5. Kész állapot

Cserna Károly, „32. Gyalogezred állása Zagorze-nál” című festményének restaurálási dokumentációja

A festmény adatai:

Alkotó: Cserna Károly
A mű címe: 32. gyalogezred állása Zagorze-nál
Mérete: 30,5 x 43,5 cm
Technikája: olajfestmény
Hordozója: karton
ltsz.: 0861/Kp
Órzási helye: Hadtörténeti Intézet és Múzeum (1014 Bp., Kapisztrán tér 2-4.)

A festmény állapotának felmérése átvételkor:

A festmény felülete erősen szennyezett, a lakkréteg bemattult, a festékréteg kopott. A kép széleinél a karton szakadozott, több helyen lemezesen elvált, a festékréteg hiányos. A hordozó eldeformálódott, meghullámosodott. (1. kép)

Restaurálás menete:

Tisztítás

A festmény szennyeződését, és a lakkréteget finom szemcseméretű felületaktív anyaggal oldottam le. (2. kép)

A karton deformálódásának megszüntetése, ragasztása

A karton szakadásait, lemezes elválásait Klucel M-mel, és Planatol-lal rögzítettem. A felső szél menti nagyobb hiányt méretre vágott kartonnal potolam. (3. kép) A festményt a hátoldal nedvesítése, majd konzerválóanyaggal, és a savasodás elleni nátrium-tetraboráttal való átkenése után présasztalba tettem. A deformálódás mérséklődött, de tartósan nem szűnt meg.

Tömítés

A festékhiányokat krétás tömítőmasszával kitömítettem, majd akril, és akvarell alapú festékekkel aláfestettem.

Lakkozás, esztétikai helyreállítás

A festményt terpentinben oldott dammárgyántával lakkoztam többször, majd csökkentett olajtartalmú olajfestékekkel kiretusáltam a festményt. Száradás után védőlakkréteggel (Talens) láttam el. (4. kép)

Budapest, 2013. szeptember 2.

1. Átvételi állapot

2. Tisztítóablak

3. A karton felső hiányzó részének pótlása

4. Kész állapot

Deli Antal, „Ezredtörzs legénységi konyha” című festményének restaurálási dokumentációja

A festmény adatai:

Alkotó: Deli Antal
A mű címe: Ezredtörzs legénységi konyha
Mérete: 32 x 43 cm
Technikája: olajfestmény
Hordozója: vászon
ltsz.: 0921/Kp
Órzási helye: Hadtörténeti Intézet és Múzeum (1014 Bp., Kapisztrán tér 2-4.)

A festmény állapotának felmérése átvételkor:

A festmény felülete erősen szennyezett. A vásznat alul szögekkel rögzítették a képoldalon, felül korábbi szöglyukak látszanak. A húzószélek, hiányosak, sérültek. A vakkeret léceinek belső élei a vászonba nyomódtak. A hordozó enyhén megereszkedett, behullámosodott. A hátoldalon enyves ragasztással cédulát rögzítettek, mely előrenyomódott, a vásznat merevvé tette. (1. 3. kép)

A festmény vakkeretre van felfeszítve, mely szerkezetileg jó megtartású, ékelhető.

Restaurálás menete:

Tisztítás

A festmény szennyeződését, és a lakkréteget finom szemcsés felületaktív anyaggal oldottam le. (2. kép) A hátoldalt portalanítottam.

A hátoldali cédula eltávolítása, húzószél ragasztás

A hátoldalról óvatos nedvesítéssel eltávolítottam az enyves ragasztással rögzített cédulát. Ezt később fóliában a vakkerethez rögzítettem. A festményt a vakkeretről leemeltem. A húzószélekre vásznat erősítettem poli-vinil-acetát alapú ragasztóanyaggal. (4. kép) A vászon deformációit nedvesítéssel, vasalással, préseléssel szüntettem meg. A festményt régi vakkeretére feszítettem.

Tömítés

A festékhiányokat fehér, krétás tömítőmasszával kitömítettem (5. kép), majd akril, és akvarell alapú festékekkel aláfestettem. A felső szél mentén, 2 cm-es szélességben az alapozás hiánya miatt több rétegben történt az aláfestés.

Lakkozás, esztétikai helyreállítás

A festményt terpentiben oldott dammárgyantával lakkoztam többször, majd csökkentett olajtartalmú olajfestékekkel kiretusáltam a festményt. Száradás után védőlakkréteggel (Talens) láttam el. (6. kép)

Budapest, 2013. szeptember 2.

1. Átvételi állapot

2. Tisztítóablak

3. Átvételi állapot, hátoldal

4. Az enyves cédula eltávolítása, és a húzószélek kiegészítése

5. Feltárt, tömített állapot

6. Kész állapot

Halász Hradil Elemér, „Sátortábor az Úz-völgyében” című festményének restaurálási dokumentációja

A festmény adatai:

Alkotó: Halász Hradil Elemér
A mű címe: Sátortábor az Úz-völgyében
Mérete: 55 x 64,5 cm
Technikája: olajfestmény
Hordozója: vászon
Itsz.: 1526/Kp
Órzási helye: Hadtörténeti Intézet és Múzeum (1014 Bp., Kapisztrán tér 2-4.)

A festmény állapotának felmérése átvételkor:

A festmény felülete erősen szennyezett. A vakkeret léceinek belső szélei benyomódtak a vászonba, törést okozva a festékrétegben. Több helyen (pl. jobb felső saroknál) kisebb benyomódás látszik, a felületen karcolásnyomok. (1. kép) A vászon enyhén megereszkedett, alsó részekenél meghullámosodott.

A festmény vakkeretre van felfeszítve, mely szerkezetileg jó megtartású, ékelhető.

Restaurálás menete:

Tisztítás

A felületi szennyeződést finomszemcsés felületaktív anyaggal oldottam le. (2. kép) A feltárt képen még jobban előtűnt a festékréteg kopottsága. A hátoldalt portalanítottam.

Vászon egyenetlenségeinek megszüntetése

A hátoldal részleges nedvesítésével, vasalásával, préselésével sikerült a benyomódásokat kiegyenesíteni, és ékeléssel a vászon hullámosodása is megszűnt.

Tömítés

A festékhiányokat fehér színű, krétás tömítőmasszával kitömítettem (3. kép), majd akril, és akvarell alapú festékekkel aláfestettem.

Lakkozás, esztétikai helyreállítás

A festményt terpentinben oldott dammárgyántával lakkoztam többször, majd csökkentett olajtartalmú olajfestékekkel kiretusáltam. Száradás után védőlakkréteggel (Talens) láttam el. (4. kép)

Budapest, 2013. szeptember 2.

1. Átvételi állapot

2. Tisztítóablak

3. Feltárt, tömített állapot

5. Kész állapot

Halász Hradil Elemér „Jelentés ellenséges támadásról” című festményének restaurálási dokumentációja

A festmény adatai:

Alkotó: Halász Hradil Elemér
A mű címe: Jelentés ellenséges támadásról
Mérete: 34 x 39,5 cm
Technikája: olaj
Hordozója: karton
Iatsz.: 2115/Kp
Órzási helye: Hadtörténeti Intézet és Múzeum

A festmény állapotának felmérése átvételkor:

A kép felülete szennyezett. A festmény alapozása és a festékréteg is helyenként hiányos. (1. kép) A széleknél, főleg a sarok részeken a hordozó sérült, meggyűrődött (2. kép), több helyen átlukadt a hordozó, feltehetőleg szögnyom lehet.

A festmény bal széle mentén, hosszában, feltehetőleg egy korábbi díszkeret okozta sérülés látható, melynek mentén hiányos a festékréteg. (2. kép)

A karton erősen vetemedett, különösen a kép középső részén.

Restaurálás menete:

Tisztítás:

A tisztításnál felületaktív anyag használata bizonyult a legmegfelelőbbnek, mely a felületi szennyeződést kíméletesen oldotta, megőrizve a nehezebben kötődő festékréteget is. (3. kép)

Préselés:

A hordozó hatékony kiegyenesítéséhez többszöri újranedvesítésre volt szükség. Minden egyes nedvesítés után erőteljes préselést kellett alkalmazni.

A széleket, ahol a hordozó meggyűrődött vinilacetát alapú Palma Fa ragasztóval rögzítettem vissza a helyére.

Tömítés:

A felületi hiányokat tömítőmasszával egészítettem ki.

Lakkozás, esztétikai helyreállítás:

A tömítésekre retusként megfelelő akvarell festéket használtam, majd a festmény felületére dammár lakk és lakkbenzin 1:1 arányú keverékét vittem fel ecsettel, majd az ezt követő retusálást csökkentett olajtartalmú olajfestékekkel végeztem, beilleszkedő retust alkalmazva. (4. kép)

Budapest, 2013. szeptember 1.

1. Átvételi állapot

2. Tisztítóablak

3. Kész állapot

Halász Hradil Elemér „Partvédő löveg készenlétben” című festményének restaurálási dokumentációja

A festmény adatai:

Alkotó: Halász Hradil Elemér
A mű címe: Partvédő löveg készenlétben
Mérete: 31,5 x 37 cm
Technikája: olaj
Hordozója: vászon
ltsz.: 9026/Kp
Órzási helye: Hadtörténeti Intézet és Múzeum

A festmény állapotának felmérése átvételkor:

A festékréteg és a hordozó is jó megtartású. A festmény jobb széle felé, középén kisebb szakadás látható. (2. kép) Az égbolt közepén, függőlegesen elhelyezkedő, pár centiméteres, korábban már tömített rész található. (1., 4.. kép) A kép felülete szennyezett, sárga lakkréteg borítja. Helyenként felfedezhetőek kopások a festékrétegen, valamint a bal alsó saroknál az írás szintén kopott, hiányos. (1. kép)

Restaurálás menete:

Tisztítás:

A tisztításnál zsíralkohol-szulfátot használtam, mely a felületi szennyeződés mellett a lakkréteget is oldotta. (3. kép)

A tisztítást követően a kis szakadást hátulról megerősítettem poliészter szövevel, melyet vinil-acetát alapú Palma Fa ragasztóval rögzítettem a hordozóhoz.

Tömítés:

A felületi hiányosságokat, valamint a korábbi tömítést is fehér tömítőmasszával egészítettem ki. (4. kép)

Lakkozás, esztétikai helyreállítás:

A tömítésekre aláfestésként akvarell festéket használtam, majd a festmény felületére dammár lakk és lakkbenzin 1:1 arányú keverékét hordtam fel ecsettel, majd ezt követően beilleszkedő retust alkalmaztam. (5. kép)

Budapest, 2013. szeptember 1.

1. Átvételi állapot

2. Átvételi állapot (részlet)

3. Tisztítóablak

4. Tisztított, tömített állapot

5. Kész állapot

Korény József: Szállás készítés című festményének restaurálási dokumentációja

A festmény adatai:

Alkotó: Korény József
A mű címe: Szállás készítés
Datálása: 1916
Mérete: 34,5 x 48,5 cm
Technikája: olajfestmény
Hordozója: vászon
Ipsz.: 9051/Kp
Órzási helye: Hadtörténeti Intézet és Múzeum (1014 Bp., Kapisztrán tér 2-4.)

A festmény állapotának felmérése átvételkor:

A festmény felülete erősen szennyezett. (1. kép) A korábban már javított kép hátoldalán, jobb szélénél, alul közepén, és a bal felső sarokhoz közel, viaszos foltozás látható. (2. kép) A festmény húzószéle szakadozott, a festékréteg itt megkopott, kipergett. A vászon enyhén megereszkedett, alsó részekenél meghullámosodott.

A festmény vakkeretre van felfeszítve, mely szerkezetileg jó megtartású, ékelhető, több ék hiányzik.

Restaurálás menete:

Tisztítás

A felületi szennyeződést finomszemcsés felületaktív anyaggal oldottam le. (3. kép) A hátoldalt portalanítottam.

Vászon egyenetlenségeinek megszüntetése, húzószélezés

A festményt vakkeretéről leemeltem. A hátoldal részleges nedvesítésével, vasalásával, prézelésével sikerült a benyomódásokat kiegyenesíteni. A viaszgyantás foltozások eltávolítása nem volt indokolt, a képpoldal felé nem dudorodott ki. A sérült, hiányos húzószélekre új húzószélt ragasztottam poli-vinil-acetát alapú ragasztóval. (4. kép) Régi vakkeretére újra feszítettem a festményt. A hiányzó ékeket pótoltam.

Tömítés

A festékhiányokat fehér színű, krétás tömítőmasszával kitömítettem (5. kép), majd akril, és akvarell alapú festékekkel aláfestettem.

Lakkozás, esztétikai helyreállítás

A festményt terpentiben oldott dammárgyantával lakkoltam, majd csökkentett olajtartalmú olajfestékekkel kiretusáltam. Száradás után védőlakkréteggel (Talens) láttam el. (6. kép)

Budapest, 2013. szeptember 2.

1. Átvételi állapot

2. Átvételi állapot, hátoldal

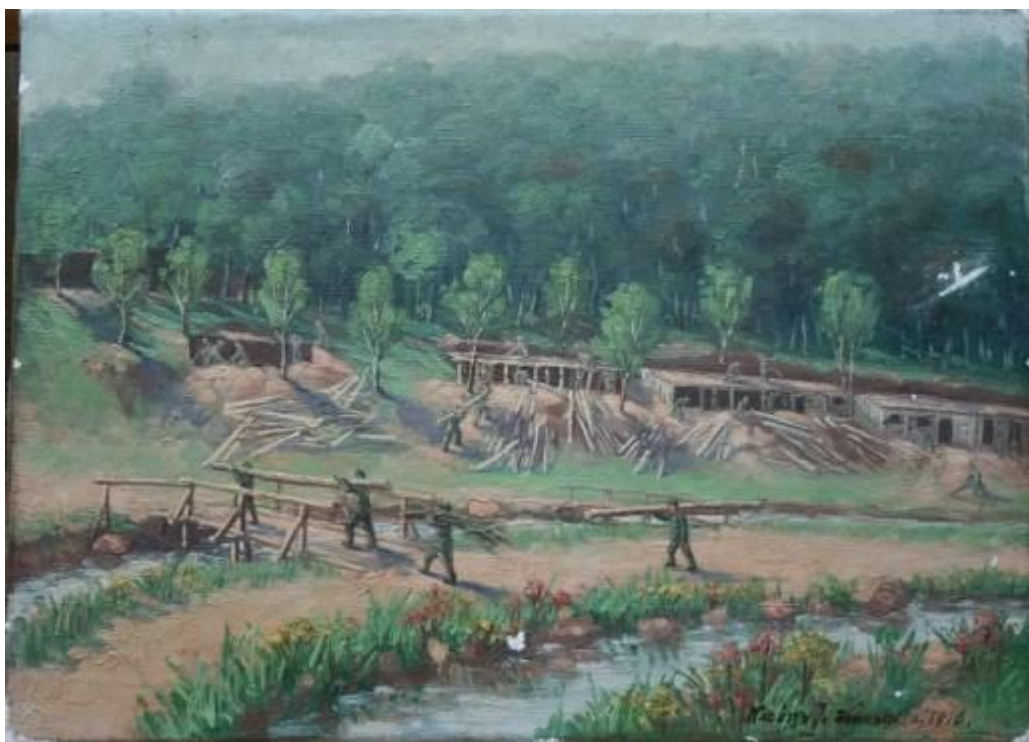

3. Tisztítóablak

4. A festmény húzószéleinek kiegészítése vászonnal, és a hordozó deformálódásainak megszüntetése vasalással, préseléssel

5. Feltárt, tömített állapot

6. Kész állapot

Kövér Gyula „Vihar készül” című festményének restaurálási dokumentációja

A festmény adatai:

Alkotó: Kövér Gyula
A mű címe: Vihar készül (orosz fronton)
Mérete: 72 x 60 cm
Technikája: olaj
Hordozója: vászon
ltsz.: 0350/Kp
Órzási helye: Hadtörténeti Intézet és Múzeum

A festmény állapotának felmérése átvételkor:

A kép felülete szennyezett, sárga lakkréteg borítja. (1. kép) Több helyen is légyiszok észrevehető.

A festmény középső részén végig és az égbolton hosszanti irányban vizes megfolyásra utaló nyomok láthatók. (2. kép)

A kép bal felső részén két kisebb benyomódás látható (3. kép), valamint szintén a fenti részen a vakkeret benyomódott a vászonba.

A festmény bal oldalának mentén, végig szögnyomok láthatók, valamint festékhiány (1. kép), melyből arra lehet következtetni, hogy a festményt korábban egy kisebb méretű hordozóra feszíthették fel, vagy esetleg nem a megfelelő helyére illeszthették vissza a vásznat. Erre a festmény jobb alsó szélén elhelyezkedő szignó is enged következtetni, mely kissé átcsúszott a húzószélre is.

A restaurálás menete:

Tisztítás:

A tisztításnál felületaktív anyag bizonyult a legmegfelelőbbnek. Azokon a helyeken, ahol a szennyeződés makacsabb volt (főleg az égbolton), szalmiákszesz megfelelő arányú vizes oldatát alkalmaztam. (4. kép)

Préselés:

Ahol a már említett vakkeret benyomódások és a két kisebb benyomódás volt látható, azokon a helyeken a hordozót hátulról enyhén benedvesítettem, majd préseltem.

Tömítés:

A kisebb felületi hiányosságokat és a szögnyomok helyét tömítőmasszával pótoltam ki. (5. kép)

Lakkozás, esztétikai helyreállítás:

A tömítésekre retusként akvarell festéket használtam, majd a festmény felületére dammár lakk és lakkbenzin 1:1 arányú keverékét hordtam fel ecsettel, majd ezt követően beilleszkedő retust alkalmaztam. (6.- 7. kép)

Budapest, 2013. szeptember 1.

1. Átvételi állapot

2. Átvételi állapot (részlet)

3. Átvételi állapot (részlet)

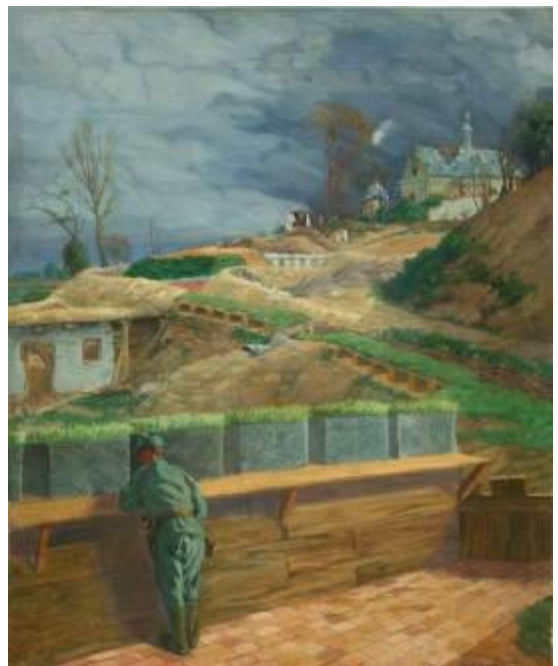
4. Tisztítóablak

5. Tisztított, tömített állapot

6. Kész állapot (részlet)

7. Kész állapot

Kövér Gyula, „Trén tábor a Strypa partján” című festményének restaurálási dokumentációja

A festmény adatai:

Alkotó: Kövér Gyula
A mű címe: Trén tábor a Strypa partján
Mérete: 72,5 x 59 cm
Technikája: olajfestmény
Hordozója: vászon
Ipsz.: 0347/Kp
Órzási helye: Hadtörténeti Intézet és Múzeum (1014 Bp., Kapisztrán tér 2-4.)

A festmény állapotának felmérése átvételkor:

A festmény felülete erősen szennyezett, a lakkréteg besárgult, foltosan bemattult. (1. kép) A kép bal szélénél, közepén egy korábban javított hosszanti szakadás látható (7cm), melyet hátulról folttal erősítettek meg. A szélek mentén a festékréteg megsérült, több helyen kipergett. A festmény felső részénél a festékréteg megtört.

A festmény vakkeretre van felfeszítve, mely szerkezetileg jó megtartású, ékelhető.

Restaurálás menete:

Tisztítás

A festmény felületi szennyeződését, és a lakkréteget finomszemcsés felületaktív anyaggal oldottam le. (2. kép) A hátoldalt portalanítottam.

A vászon sérüléseinek megszüntetése

A hátoldaltól szárazon, szikével eltávolítottam a foltozást. Mivel a szakadás mentén vászonhiány is volt, ezt az eredeti hordozóval megegyező vastagságú, és szálsűrűségű, méretre vágott vászonnal pótoltam, és élberagasztottam. Az erősebb tartás érdekében poliészter szövetből, poli-vinil-acetát alapú ragasztóanyaggal megfoltoztam. A felső részen, a megtört festékréteget nedvesítéssel, vasalással, préseléssel egyenesítettem ki.

Tömítés

A festékhiányokat fehér színű, krétás tömítőmasszával kitömítettem (3. kép), majd akril, és akvarell alapú festékekkel aláfestettem.

Lakkozás, esztétikai helyreállítás

A festményt terpentinben oldott dammárgyantával lakkoztam többször, majd csökkentett olajtartalmú olajfestékekkel kiretusáltam a festményt. Száradás után védőlakkréteggel (Talens) láttam el, és enyves ragasztószalaggal körberagasztottam a festményt. (4. kép)

Budapest, 2013. szeptember 2.

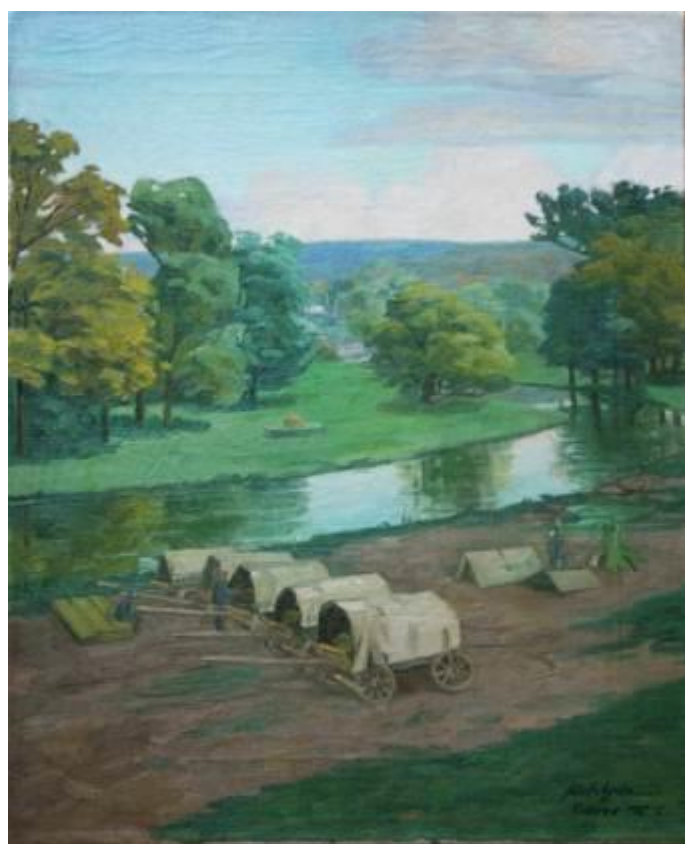
1. Átvételi állapot

2. Tisztítóablak

3. Tömített állapot

4. Kész állapot

Kövér Gyula, „Új élet kezdődik” című festményének restaurálási dokumentációja

A festmény adatai:

Alkotó: Kövér Gyula
A mű címe: Új élet kezdődik
Mérete: 49 x 71,5 cm
Technikája: olajfestmény
Hordozója: vászon
ltsz.: 0436/Kp
Órzási helye: Hadtörténeti Intézet és Múzeum (1014 Bp., Kapisztrán tér 2-4.)

A festmény állapotának felmérése átvételkor:

A festmény felülete erősen szennyezett, a lakkréteg besárgult, foltosan bemattult. A baloldalon, közép résznél, egy benyomódás okozott szakadást, melyet hátulról foltoztak. Ez a foltozás előre kidudorodást okoz, a vásznat merevvé teszi. A festékréteg a barna részekenél jobban megkopott. A hordozó enyhén megereszkedett, behullámosodott. (1. 3. kép)
A festmény vakkeretre van felfeszítve, mely szerkezetileg jó megtartású, ékelhető.

Restaurálás menete:

Tisztítás

A festmény szennyeződését, és a lakkréteget felületaktív anyaggal oldottam le. (2. kép) A feltárt képen még jobban előtűnt, hogy a festékréteg a sötétebb részeken erősen kopott. A hátoldalt portalanítottam.

A vászon sérüléseinek megszüntetése

A hátoldaltól nedvesítéssel eltávolítottam az enyves ragasztást, majd szárazon a – szintén enyves – foltozást is. A szakadást poli-vinil-acetát alapú ragasztóanyaggal élberagasztottam. (4-5. kép) A vászon deformációit nedvesítéssel, vasalással, préseléssel szüntettem meg.

Tömítés

A festékhiányokat fehér, krétás tömítőmasszával kitömítettem (6. kép), majd akril, és akvarell alapú festékekkel aláfestettem.

Lakkozás, esztétikai helyreállítás

A festményt terpentinben oldott dammárgyantával lakkoztam többször, majd csökkentett olajtartalmú olajfestékekkel kiretusáltam a festményt. Száradás után védőlakkréteggel (Talens) láttam el. (7. kép)

Budapest, 2013. szeptember 2.

1. Átvételi állapot

2. Tisztítóablak

3. Átvételi állapot, hátoldal (az enyves leragasztással)

4-5. A hátoldalról, az enyvel ragasztott papír, majd a foltozás eltávolítása következett, és a szakadás élberagasztása

6. Tömített állapot

7. Kész állapot

Lakatos Artúr „Egy kaverna bejáratánál” című festményének restaurálási dokumentációja

A festmény adatai:

Alkotó: Lakatos Artúr
A mű címe: Egy kaverna bejáratánál
Mérete: 56 x 69 cm
Technikája: olaj
Hordozója: vászon
ltsz.: 2307/Kp
Órzási helye: Hadtörténeti Intézet és Múzeum

A festmény állapotának felmérése átvételkor:

A kép felülete szennyezett, sárgás lakkréteg borítja. A szélek mentén szinte végig látható a hordozón a vakkeret erőteljes benyomódása. (1. kép)

A festékréteg vékony, helyenként kopásra utaló nyomok láthatók (2. kép), valamint a széleknél sok helyen töredezett, hiányos. A jobb oldali rész szélén megsérülhetett a vászon és kisebb szakadás, hiányok észrevehetőek. (1. kép)

Restaurálás menete:

Tisztítás:

A próbatisztításnál felületaktív anyag bizonyult a legoptimálisabbnak, mely kíméletesen tisztította a vékony festékrétegen lévő szennyeződést. (3. kép)

Vászonkiegyenlítés, préselés:

Mivel a hordozó szélei mentén látható volt végig a vakkeret benyomódása, ezért szükségesnek láttam a festményt leszedni a vakkeretről, majd hátoldalára fordítva, enyhe helyi nedvesítés után lepréseltem a teljes felületet. Majd ezt követően a festmény jobb oldali húzószélét – a kisebb szakadások, vászonelvékonyodás miatt –, poliészter szövetvel erősítettem meg, amihez vinil-acetát alapú Palma Fa ragasztót használtam.

Tömítés:

A kisebb felületi hiányosságokat tömítőmasszával egészítettem ki.

Lakkozás, esztétikai helyreállítás:

A tömítésekre aláfestésként akvarell festéket használtam, majd a festmény felületére dammár lakk és lakkbenzin 1:1 arányú keverékét hordtam fel ecsettel, majd az ezt követő retusálást csökkentett olajtartalmú olajfestékekkel végeztem, melyet a lakkal azonos, kevés lakkbenzinnel hígított festőszerrel vittem fel. Végül beilleszkedő retust alkalmaztam. (4. – 5. kép)

Budapest, 2013. szeptember 1.

1. Átvételi állapot

2. Átvételi állapot (részlet)

3. Tisztítóablak

4. Kész állapot (részlet)

5. Kész állapot

Szóllósy Aladár „A Nisi-i tiszti hadifogolytábor” című festményének restaurálási dokumentációja

A festmény adatai:

Alkotó: Szóllósy Aladár
A mű címe: Nisi-i tiszti hadifogolytábor
Mérete: 38 x 29 cm
Technikája: olaj
Hordozója: vászon
ltsz.: 2136/Kp
Órzási helye: Hadtörténeti Intézet és Múzeum

A festmény állapotának felmérése átvételkor:

A kép felülete erősen szennyezett. A festékréteg helyenként vékonyan felhordott, az alapozóig megkopott (főleg az égbolton), sűrű repedéshálók borítják a festmény teljes felületét. (1. kép)

Restaurálás menete:

Tisztítás:

A tisztítást megelőzően néhány helyen szükséges volt a pergő festékréteg rögzítésére, amelyhez Lascaux-t (4176) vizes diszperziós oldatát használtam.

A tisztítópróbánál felületaktív anyag bizonyult a legoptimálisabbnak (2. kép), mivel úgy távolította el a felületről a szennyeződést, hogy az amúgy is helyenként kopott festékréteget megkímélte.

Tömítés:

A felületi hiányosságokat fehér tömítőmasszával egészítettem ki. (3. kép)

Lakkozás, esztétikai helyreállítás:

A tömítések retusként megfelelő akvarell festéket használtam, majd a festmény felületére dammár lakk és lakkbenzin 1:1 arányú keverékét hordtam fel ecsettel, majd ezt követően csökkentett olajtartalmú olajfestékkel beilleszkedő retust alkalmaztam. (4. kép)

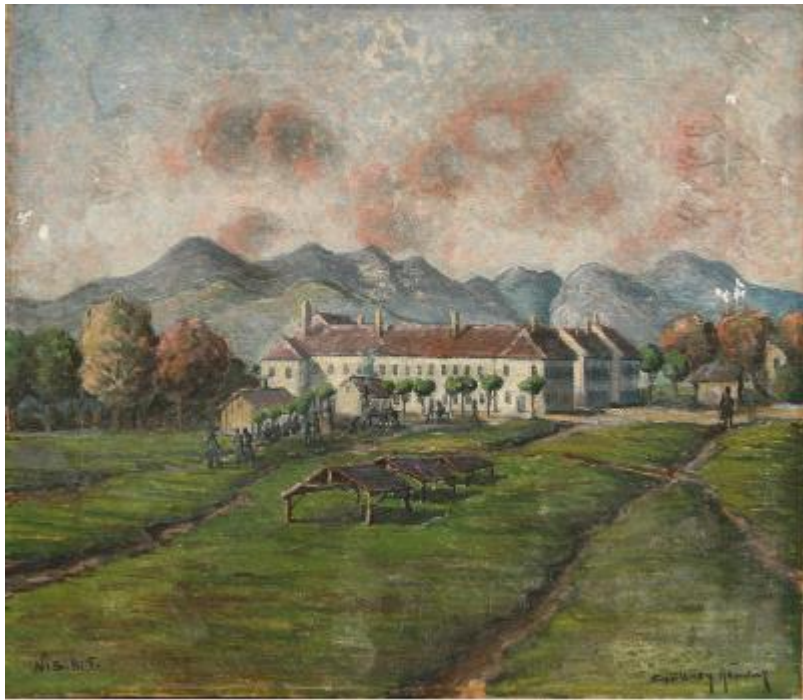
Budapest, 2013. szeptember 1.

1. Átvételi állapot

2. Tisztítóablak

3. Tisztított, tömített állapot

4. Kész állapot

Vidovszky Béla „Figyelő őrszem” című festményének restaurálási dokumentációja

A festmény adatai:

Alkotó: Vidovszky Béla
A mű címe: Figyelő őrszem
Mérete: 38 x 27,5 cm
Technikája: olaj
Hordozója: vászon
ltsz.: 9025/Kp
Órzási helye: Hadtörténeti Intézet és Múzeum

A festmény állapotának felmérése átvételkor:

A festmény hordozója egy másik vászonhordozóra van felkasírozva és azzal együtt van felfeszítve a vakkeretre. (1. kép)

A kép felülete szennyezett. Az égboltot ábrázoló területen több karcolásra utaló nyom, valamint kopás található (2. kép), de a festékréteg jó megtartású.

Restaurálás menete:

Tisztítás:

A tisztítást zsíralkohol-szulfáttal végeztem, de helyenként szükséges volt szalmiákszesz 1:1 arányú vizes oldatát alkalmaznom, mely jól oldotta a felületi szennyeződések. (3. kép)

Tömítés:

Az apróbb felületi hiányosságokat fehér tömítőmasszával egészítettem ki.

Lakkozás, esztétikai helyreállítás:

A tömítésekre retusként, valamint a kisebb kopásokra megfelelő akvarell festéket használtam, majd a festmény felületére dammár lakk és lakkbenzin 1:1 arányú keverékét vittem fel ecsettel. Az ezt követő retusálást csökkentett olajtartalmú olajfestékkel végeztem, beilleszkedő retust alkalmazva. (4. kép)

Budapest, 2013. szeptember 1.

1. Átvételi állapot

2. Átvételi állapot (részlet)

3. Tisztítóablak

4. Kész állapot

Vidovszky Béla, „Figyelő őrszem” című festményének restaurálási dokumentációja

A festmény adatai:

Alkotó: Vidovszky Béla
A mű címe: Figyelő őrszem
Mérete: 38 x 28 cm
Technikája: olajfestmény
Hordozója: vászon
Itsz.: 9020/Kp
Órzási helye: Hadtörténeti Intézet és Múzeum (1014 Bp., Kapisztrán tér 2-4.)

A festmény állapotának felmérése átvételkor:

A festmény felülete erősen szennyezett, a lakkréteg besárgult, foltosan bemattult. A kép bal felső sarkában a festékrétegen egy karcolás látszik. A hordozó egy másik vászonra van felerősítve, mellyel együtt a kép megereszkedett, enyhén behullámosodott. (1. kép)
A festmény vakkeretre van felfeszítve, mely szerkezetileg jó megtartású, ékelhető.

Restaurálás menete:

Tisztítás

A festmény felületi szennyeződését, és a lakkréteget finomszemcsés felületaktív anyaggal oldottam le. (2. kép) A hátoldalt portalanítottam.

A vászon deformálódásainak megszüntetése

A kisebb benyomódásokat nedvesítéssel, vasalással, préseléssel egyenesítettem ki, majd a festményt kiékeltem.

Tömítés

A festékhiányokat fehér színű, krétás tömítőmasszával kitömítettem (3. kép), majd akril, és akvarell alapú festékekkel aláfestettem.

Lakkozás, esztétikai helyreállítás

A festményt terpentinben oldott dammárgyantával lakkoztam többször, majd csökkentett olajtartalmú olajfestékekkel kiretusáltam a festményt. Száradás után védőlakkréteggel (Talens) láttam el. (4. kép)

Budapest, 2013. szeptember 2.

1. Átvételi állapot

2. Tisztítóablak

3. Tömített állapot

4. Kész állapot

Vidovszky Béla, „Tüzérségi megfigyelő” című festményének restaurálási dokumentációja

A festmény adatai:

Alkotó: Vidovszky Béla
A mű címe: Tüzérségi megfigyelő
Mérete: 55,5 x 55,5 cm
Technikája: olajfestmény
Hordozója: vászon
Itsz.: 2313/Kp
Órzási helye: Hadtörténeti Intézet és Múzeum (1014 Bp., Kapisztrán tér 2-4.)

A festmény állapotának felmérése átvételkor:

A festmény felülete erősen szennyezett, a lakkréteg besárgult, foltosan bemattult. A kép egy másik vászonra van felerősítve, mely kissé megereszkedett. Jobb szélénél a vászon benyomódott, felül, közép részen kisebb lyuk látható, mely a dublírvasznat is érintette. A bal felső saroknál, és alul középen a festékréteg megkopott. Két kisebb, korábbi tömítés látható a bal felső saroknál. (1. kép)

A festmény vakkeretre van felfeszítve, mely szerkezetileg jó megtartású, ékelhető, több ék hiányzik.

Restaurálás menete:

Tisztítás

A festmény szennyeződését, és a lakkréteget felületaktív anyaggal oldottam le. (2. kép) A korábbi tömítéseket szikével távolítottam el. A hátoldalt portalanítottam.

A vászon deformálódásának megszüntetése

A vászon deformálódásait nedvesítéssel, vasalással, préssel szüntettem meg. A lyukat poli-vinil-acetát alapú ragasztóval megragasztottam. A hiányzó ékeket pótoltam, és kiékeltem a festményt.

Tömítés

A festékhiányokat fehér színű, krétás tömítőmasszával kitömítettem (3. kép), majd akril, és akvarell alapú festékekkel aláfestettem.

Lakkozás, esztétikai helyreállítás

A festményt terpentinben oldott dammárgyantával lakkoztam többször, majd csökkentett olajtartalmú olajfestékekkel kiretusáltam a festményt. Száradás után védőlakkréteggel (Talens) láttam el. (4. kép)

Budapest, 2013. szeptember 2.

1. Átvételi állapot

2. Tisztítóablak

3. Feltárt, tömített állapot

4. Kész állapot

Vidovszky Béla „Sebesültek várják a Vöröskeresztes vonatot” című festményének restaurálási dokumentációja

A festmény adatai:

Alkotó: Vidovszky Béla
A mű címe: Sebesültek várják a Vöröskeresztes vonatot
Mérete: 59 x 73,5 cm
Technikája: olaj
Hordozója: vászon
Órzási helye: Hadtörténeti Intézet és Múzeum

A festmény állapotának felmérése átvételkor:

A hordozó vékony, sűrű szövésű vászon, mely főleg a festmény fenti részén, a húzószél mentén nagyon elvékonyodott, néhol szakadt. Ugyancsak a fenti részen, vízszintes irányban végig, valamint a baloldali fenti területen, függőlegesen a vakkeret benyomódása látszik a hordozón. (1. kép)

A festékréteg vékonyan felhordott, helyenként karcolás – és kopásnyomok figyelhetők meg az égboltot ábrázoló részen. (2., 3. kép)

Több helyen is erős mechanikus behatások, sérülések érhatték a festményt, erre utalnak benyomódások, illetve kidudorodások a hordozón. (2., 3. kép)

Restaurálás menete:

Tisztítás:

A tisztítást zsíralkohol-szulfáttal végeztem, valamint szükség volt helyenként ún. „Brüsszeli vizet” (alkohol és foltbenzin megfelelő arányú keveréke) alkalmaznom. (4. kép)

Vászonkiegyenlítés, prézelés:

Mivel a festmény hordozóján több helyen is benyomódások, illetve kidudorodások voltak jelen, ezért első lépésként leszedtem a vásznat a vakkeretről, hogy hozzá tudjak férni az összes felületi sérüléshez. Ezt követően a hátoldalára fordítottam a festményt és helyi nedvesítést alkalmaztam mindegyik sérült területen, majd leprézeltem.

A prézelés végeztével szükségesnek láttam az egyik erősebb behatásnak kitett részt (az égboltot ábrázoló részen), valamint a kép tetején lévő húzószélt poliészter szövettel megerősíteni. Ehhez vinil-acetát alapú Palma Fa ragasztót használtam.

Tömítés:

A kisebb felületi hiányosságokat fehér tömítőmasszával egészítettem ki.

Lakkozás, esztétikai helyreállítás:

A tömítésekre retusként megfelelő akvarell festéket használtam, majd a festmény felületére dammár lakk és lakkbenzin 1:1 arányú keverékét hordtam fel ecsettel, végül a retusálást csökkentett olajtartalmú olajfestékkel végeztem, beilleszkedő retust alkalmazva. (5., 6. kép)

1. Átvételi állapot

2. Átvételi állapot (részlet, baloldal)

3. Átvételi állapot (részlet, jobboldal)

4. Tisztítóablak

5. Kész állapot

6. Kész állapot (részlet)

Viski János, „Tábori konyha” című festményének restaurálási dokumentációja

A festmény adatai:

Alkotó: Viski János
A mű címe: Tábori konyha
Mérete: 35,5 x 48 cm
Technikája: olajfestmény
Hordozója: karton
ltsz.: 3047/Kp
Őrzési helye: Hadtörténeti Intézet és Múzeum (1014 Bp., Kapisztrán tér 2-4.)

A festmény állapotának felmérése átvételkor:

A festmény felülete erősen szennyezett, az égbolton több karcolás látható. A festékréteg kopott. A kép széleinél a karton szakadozott, több helyen lemezesen elvált, a festékréteg hiányos. A hordozó eldeformálódott, meghullámosodott. (1. kép)

Restaurálás menete

Tisztítás

A festmény szennyeződését, és a lakkréteget finom szemcseméretű felületaktív anyaggal oldottam le. (2. kép)

A karton deformálódásának megszüntetése, ragasztása

A karton felső, hiányzó részét pótoltam, alsó részénél a szakadásokat, lemezes elválásokat Klucel M-mel, és Planatol-lal rögzítettem. A hátoldal nedvesítése, konzerválóanyaggal, és a savasodás elleni nátrium-tetraboráttal való átkenése után présasztalba tettem. A deformálódás mérséklődött, de tartósan nem szűnt meg.

Tömítés

A festékhányokatkrétás tömítőmasszával kitömítettem (3. kép), majd akril, és akvarell alapú festékekkel aláfestettem.

Lakkozás, esztétikai helyreállítás

A festményt terpentiben oldott dammárgyantával lakkoztam többször, majd csökkentett olajtartalmú olajfestékekkel kiretusáltam a festményt. Száradás után védőlakkréteggel (Talens) láttam el. (4. kép)

Budapest, 2013. szeptember 2.

1. Átvételi állapot

2. Tisztítóablak

3. Feltárt, tömített állapot

4. Kész állapot

Vörös Ernő, „Pihenő trén tábor az északi harctéren” című festményének restaurálási dokumentációja

A festmény adatai:

Alkotó: Vörös Ernő
A mű címe: Pihenő trén tábor az északi harctéren
Mérete: 55 x 74,5 cm
Technikája: olajfestmény
Hordozója: vászon
Itsz.: 15288/Kp
Órzási helye: Hadtörténeti Intézet és Múzeum (1014 Bp., Kapisztrán tér 2-4.)

A festmény állapotának felmérése átvételkor:

A festmény felülete erősen szennyezett, a lakkréteg besárgult. A kép jobb szélé mentén függőleges irányú lecsorgásnyom látható. A festmény húzószéle szakadozott, főleg a jobb oldalon sérült. A jobb felső sarokban egy benyomódás okozott kisebb szakadást, középtájon pedig egy 2 cm-es vízszintes szakadás látható. A vakkeret belső szélé benyomódott a vászonba. A képen, több helyen kopás, karc látható. (1. kép)

A festmény vakkeretre van felfeszítve, ékelhető. A felső lécz megrepedt. (2. kép)

Restaurálás menete:

Tisztítás

A festmény szennyeződésének, és az elsárgult lakkréteg leoldásához finom szemcseméretű felületaktív anyagot használtam. (3. kép) A hátoldalt portalanítottam.

Vászonhiányok pótlása, deformáció megszüntetése

A festményt vakkeretéről leemeltem, a deformálódásokat nedvesítéssel, vasalással, préseléssel megszüntettem. A sérült húzószéleket poliészter szövettel megerősítettem, és a szakadásokat poli-vinil-acetát alapú ragasztóanyaggal élberagasztottam, és poliészter szövetből foltot tettem rá. (4. kép) A vakkeret repedését megragasztottam, majd újra feszítettem a festményt.

Tömítés

A festékhiányokat fehér színű, krétás tömítőmasszával kitömítettem (5. kép), majd akril, és akvarell alapú festékekkel aláfestettem.

Lakkozás, esztétikai helyreállítás

A festményt terpentinben oldott dammárgyantával lakkoztam többször, majd csökkentett olajtartalmú olajfestékekkel kiretusáltam a festményt. Száradás után védőlakkréteg (Talens) láttam el. (6. kép)

Budapest, 2013. szeptember 2.

1. Átvételi állapot

2. Átvételi állapot, hátoldal

3. Tisztítóablak

4. A festmény húzószéleinek megerősítése poliészter szövettel, és a szakadások élberagasztása, foltozása

5. Feltárt, tömített állapot

6. Kész állapot

Basch Árpád „A felrobbantott csorbadombi vasúti viadukt” című festményének restaurálási dokumentációja

A festmény adatai:

Alkotó: Basch Árpád
A mű címe: A felrobbantott csorbadombi vasúti viadukt
Mérete: 52,5 x 60 cm
Technikája: olaj
Hordozója: vászon
ltsz.: 2314/Kp
Órzási helye: Hadtörténeti Intézet és Múzeum

A festmény állapotának felmérése átvételkor:

A kép felülete erősen szennyezett és sárgás lakkréteg borítja. (1. kép) Helyenként légyiszok is észrevehető.

A festmény bal szélén észrevehető szögnyomok, valamint ugyanott, a függőlegesen húzódó enyhén megtört, helyenként hiányos festékréteg arra utal, hogy esetleg korábban egy kisebb méretű vakkeretre lehetett felfeszítve a vászon, vagy nem megfelelően az eredeti helyére került vissza a hordozó.

Korábban a vakkeret valószínűleg nem a megfelelő módon lehetett összeillesztve, ezért alakulhatott ki az, hogy a vászon több helyen is enyhén meghullámosodott, valamint az alsó részen „meggatyasodott”.

Restaurálás menete:

Tisztítás:

A tisztítást nagyobb részt zsíralkohol-szulfáttal végeztem, a makacsabb szennyeződéseknel pedig ún. „brüsszeli vizet” (alkohol és foltbenzin megfelelő arányú keveréke) használtam. (2. kép)

Préselés:

Ahhoz, hogy a hordozó hullámosodásait, „meggatyasodását” helyrehozzam, szükségesnek láttam a festményt leszedni a vakkeretről. Ezután a hátoldalára fordítva a képet, a hullámosodott területeket enyhén benedvesítettem, majd lepréseltem.

Miután a vászon megfelelően kisimult, újra felfeszítettem a hordozót a már helyrehozott vakkeretre.

Tömítés:

A felületi hiányosságokat, szögnyomokat tömítőmasszával egészítettem ki. (3. kép)

Lakkozás, esztétikai helyreállítás:

A tömítésekre megfelelő akvarell festéket használva aláfestést alkalmaztam, majd a festmény felületére dammár lakk és lakkbenzin 1:1 arányú keverékét hordtam fel ecsettel. Ezt követően a retusálást csökkentett olajtartalmú olajfestékekkel végeztem, beilleszkedő retust alkalmazva. (4.- 5. kép)

Budapest, 2013. szeptember 1.

1. Átvételi állapot

2. Tisztítóablak

3. Letisztított, tömített állapot

4. Kész állapot (részlet)

5. Kész állapot